

"Cum historia pro securitate!"

**SZEMERE BERTALAN
MAGYAR RENDVÉDELMI-TÖRTÉNELMI
TUDOMÁNYOS TÁRSASÁG**

✉ : H-1037 Budapest, Haránt utca 12.

☎ : (+36/06-1) 250-6199 ; @ : paradi.jozsef@gmail.com

Web: <http://www.szbmrtt.atw.hu>

A körlevelek megtalálhatók a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történelmi Tudományos Társaság honlapján
Tárgy: *Recenzió*

**KÖRLEVÉL
(2020-391)**

Tisztelt Tagtársaim Kedves Szimpatizánsok!

Ezúton tájékoztatlak Benneteket arról, hogy tudományos társaságunk szimpatizánsa dr.jur. CSIHA Gábor Sándor honv.alez., mb. fellebbviteli fő-
ügyészségi osztályvezető ügyész lepott meg az alábbiakban ismertetésre
kerülő könyvvel.

FEJES Erik:

SCHULTHEISZ Emil katonai büntetőjogi értekezései.

Budapest, 2018, Magyar Katonajogi és Hadijogi Társaság.

415 p. HU-ISBN 978 615 00 4063 9.

A kötethez az előszót és SCHULTHEISZ Emil életútjának a bemutatásával foglalkozó fejezetet, valamint SCHULTHEISZ Emil értekezéseinek a jegyzeteit, összesen 17 oldal terjedelemmel dr.jur. FEJES Erik László honv.szds., a Központi Nyomozó Főügyészség ügyésze, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kara Jog-és Államtudományi Doktori Iskolájának a hallgatója írta.

A kötet példányai számozottak.

A kiadvány megjelenését a Honvédelmi Minisztérium támogatta.

A B/5 méretű könyv kemény *borítót* kapott. A borító alapszíne a barna. Az első borítón — a háttérnél világosabb árnyalatú betűkkel — FEJES Erik neve és a kötet címe szerepel, alatta pedig SCHULTHEISZ Emil egyenruhás fényképe látható, ami alatt a kiadó szervezet neve olvasható. A könyv gerincén FEJES Erik és a cím szerepel. A hátsó borítón szintén világos árnyalatú betűkkel a kötet annotációja kapott helyet.

A kötet a hagyományos *címnegyedívvél* kezdődik, annak klasszikus tartalmi beosztásával.

A kötet végén *kolofon oldal* található.

A címnegyedívet az ötödik oldalon a *tartalomjegyzék* követi, amely a kötet első számozott oldala.

A *főszöveg* több részből áll. A tartalomjegyzéket követő rövidítések jegyzéke után található az első fejezetcsopott, amely az előszót, SCHULTHEISZ Emil életútját, SCHULTHEISZ Emil műveinek bibliográfiai adatait, valamint SCHULTHEISZ Emil szerzőségével készült két tudományos értekezést tartalmaz.

SCHULTHEISZ Emil felmenői apai ágon magyar zsidók voltak. Apai nagyapja az 1848-1849-es magyar forradalom és szabadságharc idején a magyar haderőben orvosként teljesített szolgálatot. Édesapja pedig már a kiegyezést követően a Magyar Királyi Honvédség tisztikarához tartozott. Anyai ágon prágai zsidó családból származott, amelynek a tagjai bécsi székhellyel textil nagykereskedést folytattak, illetve bankárként tevékenykedtek. Szülei házasságából négy gyermek született, akiket evangélikusként anyakönyveztek. 1912-ben az édesapja — aki akkor vezérőrnagy rendfokozatban a szegedi állomáshelyű 45. Honvéd Gyalogdandár parancsnokaként teljesített szolgálatot — az uralkodótól nemességet (címert és nemesi — „devecseri” — előnevet) kapott. Szülei tudományos pályára szánták Emil fiúkat, aki 1917-ben érettségizett Pozsonyban, majd önkéntes tüzérként kezdte el katonai szolgálatát, egyben pedig beiratkozott a pozsonyi Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karára. Elvégezte a tartalékos tiszti iskolát. Az I. világháború idején több helyen teljesített szolgálatot, melynek során megjárta az olasz frontot is. Egyidejűleg letette az 1918-1919. tanévre előírt vizsgáit is.

A magyarországi tanácsköztársaság bukása után szüleivel Budapestre költözött. 1920-tól átiratkozott a Budapesti Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karára. 1922-ben avatták az állam-, majd a jogtudományok doktorává. A háború és a forradalmak utáni nehéz gazdasági helyzetben a tudományos életben nem tudott elhelyezkedni, ezért édesapjához és testvéreihez hasonlóan katonai pályára lépett. Első beosztása hadbíró jelölt volt a Budapesti Vegyesdandár ügyészségénél. Hadbírói vizsgáit 1924-ben tette le. Hadbírói képesítéssel kezdetben a Budapesti Vegyesdandár ügyészségén, majd a Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium hadbírói részlegében teljesített szolgálatot. Nem hagyott fel a szellemi alkotómunkával. Katonaként 1931-től a Kecskeméti Református Jogakadémia oktató megbízott oktatóként, majd 1937-től a Debreceni Magyar Királyi Tisza István Tudományegyetemen. Egyetemi magántanári képesítését HÓMAN Bálint vallás- és közoktatási miniszter hagyta jóvá. 1941-ben származása miatt nyugállományba helyezték és oktatói tevékenységével is fel kellett hagynia.

A II. világháború után 1945-ben a honvédelmi tárcanál szolgálattételre jelentkezett. Az igazolóbizottság a katonai szolgálati jogviszony létesítését kizáró körülményt nem állapított meg. Visszamenőleges hatállyal visszavették a honvédség személyi állományába és őrnaggyá léptették elő, egyben pedig a tárca büntetőjogi részlegének a vezetőjévé nevezték ki. Még ebben az évben előléptették alezredessé, majd ezredessé. Ezzel egyidőben kinevezték a honvédelmi tárca igazságügyi osztályának a vezetőjévé, majd a hadbírói kar főnökévé. 1946-ban pedig vezérőrnaggyá léptették elő. A minisztériumi pártpolitikai csatározásokat elkerülendő a Debreceni Tudományegyetem Jog- és Államtudományi Karán sikeresen pályázott egy oktatói helyet. 1947-ben saját kérésére szüntették meg szolgálati viszonyát. VERESS Péter az aktív állományból kilépő katonát elismerésben részesítette. Kezdetben Debrecenben tanított, majd a jogakadémiák megszüntetése nyomán a Szegedi Tudományegyetem Jog- és Közigazgatástudományi Karára került, ahol a büntetőjogi és bűnvádi eljárásjogi tanszék vezetésére kérték fel.

1949-ben meghívták a Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Bizottságába, majd a Magyar Jogász Szövetség országos választmányi tagjává választották. 1950 és 1956 között a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának a dékánhelyettese volt. 1952-ben a Magyar Tudományos Akadémia az állam- és jogtudományok kandidátusává nyilvánította. 1956-ban a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar dékánja. Az 1956-os forradalom és szabadságharc leverését követően nyugdíjazását kérte, mivel a BARÓTI Dezső által vezetett csoporttal — melyet ellenforradalminak nyilvánítottak — ápoló jó viszonyát nehezményezték. Az 1960-as években azonban a tudományos alkotómunkáját tovább folytatta. 1983-ban életének 84. évében ragadta el a halál Siófokon.

SCHULTHEISZ Emil életútja során többször szembesült a származásával kapcsolatos hátrányokkal. A magyarországi német befolyás erősödése következtében létrejövő ügynevezett zsidótörvények voltak az első ilyen megpróbáltatások. Ezt követték az 1940-es évek második felében megvalósuló osztályharcból fakadó hátrányok, melyet akkor nem faji, hanem társadalmi hovatartozása miatt kellett elviselnie. Végül pedig az 1956-os forradalom- és szabadságharc kapcsán a szellemi erjedéshez való hozzájárulása miatt kellett háttérbe húzódnia. Mindhárom esetben szerencsés volt a szerencsétlenségben, hogy a legtragikusabb szekatúráktól megmenekült. Igazi közép-európai életutat járt be, ahol a darabjaira hullt történelmi magyar haza romjain a térség nagyhatalmainak az árnyékában működő rendszerek irányították az országot. E befolyásolási időszakban pedig nem a magyar haza és a magyar nép érdeke volt a döntő, hanem az, hogy ki és milyen mértékben felelt meg a nagyhatalmi elképzeléseket aprópénzre váltó kormányok igényeinek. Ezen megpróbáltatások dacára sikerült SCHULTHEISZ Emilnek maradandót alkotnia az által művelt tudományterületen.

43 éves munkássága során 64 jogtudományi tartalmú tudományos értekezést publikált. Ezen értekezések bibliográfiai adatainak a jegyzéke alkotja az első fejezetcsoporthoz második elemét. A publikációinak a listáját követik „*A parancs folytán elkövetett büntetendő cselekmény.*” és „*A katonai büntetőtörvénykönyv.*” című alkotásai. Ezzel zárul az első fejezetcsoporthoz.

A második fejezetcsoporthoz SCHULTHEISZ Emilnek a főszöveg gerincét alkotó írása „*A katonai büntetőtörvénykönyv magyarázata.*” alkotja, amelyben a szerző — az előszót is figyelembe véve — 13 fejezetben fejt ki máig aktuális gondolatait. Ezen második fejezetcsoporthoz nem csupán tartalmában, hanem terjedelmében is a kötet legmarkánsabb része, hiszen közel 320 oldal terjedelmű.

A harmadik fejezetcsoporthoz a kötet végén szereplő és ugyancsak SCHULTHEISZ Emil tollából származó és a katonai büntetőtörvénykönyv témakörébe tartozó öt tanulmány alkotja.

A kötet végén található a 346 hivatkozott művet (könyv, folyóirat, jogszabály, szótár, stb.) tartalmazó forrásjegyzék, melyre a szerzők 899 — SCHULTHEISZ Emil 837 — esetben hivatkoztak. A szerkesztők a jegyzetapparátust a hagyományos lábjegyzet formában helyezték el, ami praktikus megoldás.

Nehézséget okoz azonban, hogy a jegyzetek és a forrásjegyzék között nincs szoros kapcsolat. A többszörösen hivatkozott művek esetében nehéz annak a

megtalálása, hogy az adott műre mely jegyzetében hivatkozott még a szerző. Helyesebb lett volna a jegyzetekben — az első hivatkozás esetében is — csupán a rövidítést és a hivatkozott oldalakat feltüntetni. Az összes többi adatot pedig forrásjegyzékben feltüntetni azzal együtt, hogy az adott műre mely jegyzetében hivatkozott még a szerző. Hiányzik továbbá a forrásjegyzékben szereplő művek szakrendi besorolása is. Mindez persze néhai SCHULTHEISZ Emil írásainak szellemi értékéből semmit sem von le, azonban a mű szerkesztőinek nem ártott volna a forrásjegyzéket kezelhetőbbé tenni. A kiadvány létrehozói sajnálatos módon minden bizonnyal arra sem gondoltak, hogy a német nyelvű szakirodalom rendkívül domináns módon szerepel a forrásjegyzékben. A 899 hivatkozás közül csupán 107 esetben hivatkozott a szerző magyar nyelvű alkotásokra. Ennek nyilván praktikus okai vannak. A szerkesztőknek azonban illett volna arra is gondolniuk, hogy a német nyelv ismerete ma már inkább az idősebb korosztályt jellemzi, márpedig a hivatkozott idegen nyelvű művek két alkotás kivételével német nyelvű írásművek. Ezen alkotások címei magyar fordításának a közlése jelentős mértékben elősegíthette volna a közérthetőséget.

Összességében visszafogottan elegáns, ízléses kivitelű, tartalmas művel ismerkedhet meg az olvasó. Jogosan merülhet fel azonban a kérdés, hogyan kerül ezen mű recenziója a magyar rendvédelem történetével foglalkozó tudományos társaság körleveleinek a témái közé? A válasz rendkívül egyszerű. A két világháború közötti időszakban is működtek Magyarországon katonailag szervezett fegyveres őrtestületek a rendvédelmi szervezetek körében. A II. világháborút követően pedig — a magyar rendvédelem szovjet minta szerinti átszervezése nyomán — valamennyi fegyveres szervezet lényegében katonailag szervezett formában működött. Ezen testületek tevékenységének jobb megismeréséhez nyújthat támogatást SCHULTHEISZ Emil munkássága során kifejtett témakörök megismerése. Álláspontom szerint a történelmi valóságot a kortárs szemüvegén keresztül lehet leginkább megismerni, ez jelentheti a feltárás helyes útját nem pedig a különböző elméleti ideáknak a történelmi eseményeken, folyamatokon való számonkérése. A kvalifikált és nagy rálátással rendelkező kortárs szerzők írásművei minden bizonnyal olyan ismeretek és látásmód birtokába juttathatják a vizsgált időszak kutatóit, amelyeket egyébként csak hosszú időszak szorgos munkájával érhetnének el.

Javasolom tehát mindenki számára — akit érdekel a XIX-XX. századi magyar rendvédelem-történet —, hogy a művet olvassa el.

Budapest, 2020. III. 30.

Tagtársi üdvözléssel:

Dr. PARÁDI József
a társaság elnöke

A kötet borítója

